

भारतीय अणुऊर्जा महामंडळ

- न्यूक्लियर पावर कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड (NPCIL) हा भारत सरकारच्या अणुऊर्जा विभागाच्या (डीई) प्रशासकीय नियंत्रणाखालील एक सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम आहे.
- अणुऊर्जा कायदा, १९६२ अंतर्गत भारत सरकारच्या योजना व कार्यक्रमांच्या अनुषंगाने अणुऊर्जा प्रकल्प कार्यान्वित करणे व वीजनिर्मितीसाठी अणुऊर्जा प्रकल्प राबवणे या उद्दिष्टांसह कंपनी कायदा १९५६ अन्वये कंपनीची पब्लिक लिमिटेड कंपनी म्हणून नोंदणी करण्यात आली.
- देशात फास्ट ब्रीडर रिअॅक्टर्स कार्यक्रम राबविणार् या अणुऊर्जा विभागाच्या (डीई) आणखी एका पीएसयू भाविनीमध्ये एनपीसीआयएलचा सहभाग आहे.
- अणुऊर्जा अणुभट्ट्यांची रचना, बांधकाम, कमिश्निंग आणि ऑपरेशनसाठी एनपीसीआयएल जबाबदार आहे.

न्यूक्लियर पावर कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया: इतर कामे

- NPCIL ही एक सामंजस्य करारावर स्वाक्षरी करणारी, नफा कमावणारी आणि लाभांश देणारी कंपनी आहे ज्यात क्रेडिट रेटिंग (CRISIL आणि CARE द्वारे AAA रेटिंग) आहे. NPCIL सध्या 6780 MW क्षमतेच्या स्थापित क्षमतेसह 22 व्यावसायिक अणुऊर्जा अणुभट्ट्या चालवत आहे.
- अणुभट्ट्यांच्या ताफ्यात दोन उकळत्या वॉटर रिअॅक्टर्स (बीडब्ल्यूआर), १८ दाबयुक्त हेवी वॉटर रिअॅक्टर्स (पीएचडब्ल्यूआर) यांचा समावेश आहे, ज्यात राजस्थानमधील १०० मेगावॉटचा एक पीएचडब्ल्यूआर आहे, जो भारत सरकारच्या डीईच्या मालकीचा आहे आणि प्रत्येकी १० मेगावॉट क्षमतेच्या दोन व्हीव्हीईआर अणुभट्ट्यांचा समावेश आहे.
- काकरापार अणुऊर्जा प्रकल्प (केएपीपी) युनिट ३ चे १० जानेवारी २०२१ रोजी ग्रीडशी समक्रमण करण्यात आले होते आणि लवकरच ते व्यावसायिक कार्यान्वित होण्याची अपेक्षा आहे.
- ७०० मेगावॉट क्षमतेच्या केएपी युनिट-३ व्यतिरिक्त एनपीसीआयएलकडे आणखी ९ अणुभट्ट्या बांधण्यात येत असून त्यांची एकूण क्षमता ७५०० मेगावॉट इतकी आहे.
- नवीन स्थळांवर प्रकल्पपूर्व उपक्रम, ज्यांना भारत सरकारने 'तत्त्वतः' मान्यता दिली होती, या स्थळांवर प्रकल्प लवकर सुरू करण्यासाठी सक्षम करण्यासाठी सुरू करण्यात आले आहेत.
- एक जबाबदार कॉर्पोरेट नागरिक असल्याने, NPCIL CSR उपक्रम पूर्ण करते आणि शाश्वत विकास (SD) शी संबंधित प्रकल्प राबवते. सार्वजनिक उपक्रम विभागाने (DPE) जारी केलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार कंपनी कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सचे पालन करत आहे.

न्यूक्लियर पावर कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया: ओळख

खाली दिलेल्या सारणीमध्ये न्यूक्लियर कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया विषयीची महत्त्वाची माहिती देण्यात आलेली आहे:

प्रकार	सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम
उद्योग	इलेक्ट्रिक युटिलिटी
स्थापना	सप्टेंबर 1987
मुख्यालय	वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, कफ परेड, कुलाबा, मुंबई, महाराष्ट्र, भारत
अध्यक्ष आणि एमडी	भुवनचंद्र पाठक
महसूल	₹12,858 कोटी (2020)
मालक	भारत सरकार (100%)

VISION

- "देशाच्या दीर्घकालीन ऊर्जा सुरक्षेसाठी योगदान देत अणुऊर्जा तंत्रज्ञानामध्ये जागतिक स्तरावर निपुण असणे."

MISSION

- 'देशाच्या वाढत्या विजेच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी अणुऊर्जा तंत्रज्ञान विकसित करणे आणि विद्युत उर्जेचा सुरक्षित, पर्यावरणीयदृष्ट्या सौम्य आणि आर्थिकदृष्ट्या व्यवहार्य स्रोत म्हणून अणुऊर्जेची निर्मिती करणे' हे कंपनीचे ध्येय आहे.

मुख्य मूल्ये

आम्ही आमची मूल्ये जपतो

- सुरक्षितता - आमच्या सर्व क्रियाकलापांमध्ये सुरक्षितता हे प्राधान्य आहे.
- नैतिकता - प्रामाणिकपणा आणि परस्पर विश्वासाद्वारे, सन्मानासह, सर्वोच्च नैतिक मानकांचे पालन करणे.
- उत्कृष्टता - शिकणे, स्व-मूल्यांकन आणि उच्च बेंचमार्क सेट करणे याद्वारे सतत सुधारणा.
- काळजी - लोकांसाठी काळजी आणि करुणा आणि पर्यावरणाचे संरक्षण.

कार्यरत युनिट्स आणि बांधकाम अंतर्गत युनिट

ऑपरेटिंग युनिट्स:

- तारापूर अणुऊर्जा केंद्र युनिट-1 आणि 2 (2x160 MW BWRs),
- तारापूर अणुऊर्जा केंद्र युनिट-3 आणि 4 (2x540 MW PHWRs),
- राजस्थान अटॉमिक पावर स्टेशन युनिट्स 1to6 (RAPS-1 100 MW, RAPS-2 200 MW आणि RAPS-3to6,4x220 MW PHWRs),
- मद्रास अटॉमिक पावर स्टेशन युनिट्स-1 आणि 2 (2x220 MW PHWRs),
- नरोरा अणुऊर्जा केंद्र युनिट-1 आणि 2 (2x220 MW PHWRs),
- काक्रापार अणुऊर्जा केंद्र युनिट-1 आणि 2 (2x220 MW PHWRs),
- Kaiga जनरेटिंग स्टेशन युनिट-1 ते 4 (4x220 MW PHWRs) आणि
- कुडनकुलम न्यूक्लियर पावर स्टेशन युनिट-1 आणि 2 (2x1000 MW VVER)

याशिवाय NPCIL चा कुडनकुलम साइटवर 10 MW चा पवन ऊर्जा प्रकल्प देखील आहे.

बांधकामाधीन युनिट्स आहेत:

- काक्रापार अणुऊर्जा प्रकल्प युनिट-3 आणि 4 (2x700 MW PHWRs)
- राजस्थान अणुऊर्जा प्रकल्प युनिट-7 आणि 8 (2x700 MW PHWRs)
- गोरखपूर हरियाणा अनु विद्युत परियोजन युनिट्स-1 आणि 2 (2x700 MW PHWRs)
- कुडनकुलम अणुऊर्जा प्रकल्प युनिट-3 आणि 4 (2x1000 MW VVER)
- कुडनकुलम अणुऊर्जा प्रकल्प युनिट-5 आणि 6 (2x1000 MW VVER)

कार्यप्रदर्शन

- 2020-21 या आर्थिक वर्षात (FY) NPCIL च्या सर्व युनिट्सची निर्मिती 43029 MU_s होती. NPCIL ने अणुऊर्जा प्रकल्पांच्या सुरक्षित ऑपरेशनमध्ये अनेक विक्रम प्रस्थापित केले आहेत. आतापर्यंत NPCIL ने अनेक वर्षांपासून सातत्याने अणुभट्ट्यांची एकूण उपलब्धता 80% पेक्षा जास्त राखली आहे.

जैतापूर अणुऊर्जा प्रकल्प

जैतापूर अणुऊर्जा प्रकल्प हा महाराष्ट्रातील रत्नागिरी जिल्ह्यातील राजापूर तालुक्यात माडबन-जैतापूर येथे होऊ घातलेला प्रस्तावित अणुऊर्जा प्रकल्प आहे. तब्बल ९,९०० मेगावॉट क्षमतेचा हा जगातील सर्वात मोठा अणुऊर्जा प्रकल्प असून, विदेशी सहकार्यातून साकारला जात असलेला भारतातील पहिला प्रकल्प आहे. एकूण एक लाख कोटी रुपयांची प्रचंड गुंतवणूक या प्रकल्पासाठी करण्यात येणार आहे.